

Er ref/dnr: UD2022/14304

Vårt dnr: 2022/0040

Utrikesdepartementet
Rättssekretariatet

Stockholm, 16 november 2022

Yttrande över Ds 2022:24 Sveriges medlemskap i Nato

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen delar inte bedömningen att ett svenskt medlemskap i försvarsalliansen Nato saknar konsekvenser beträffande miljöfrågor och efterfrågar därför en kompletterande miljökonsekvensbeskrivning. Naturskyddsföreningen tar i övrigt inte ställning för eller emot ett svenskt Natomedlemskap.

Specifika synpunkter

I promemorian saknas helt en miljökonsekvensbedömning av ett svenskt medlemskap i Nato. Under "9.1.7 Övriga konsekvenser" står det att "Ett medlemskap bedöms i övrigt inte få några konsekvenser för miljön eller jämställdheten, eller för några andra områden som bör redovisas." Naturskyddsföreningen delar inte denna bedömning. Militär verksamhet, i form av övningar, fasta etableringar av militärbaser, samt resurs- och materialförbrukning, leder ofrånkomligen till en påverkan på den närliggande miljön såsom buller, spridning av PFAS från bland annat släckskum¹, och spridning av bly från bland annat ammunition i naturen.²

Militär verksamhet och upprustning kan antas ha en betydande klimatpåverkan genom utsläpp från bland annat inhemska transporter och elförbrukning. Men det finns en bristande transparens beträffande Försvarsmaktens miljö- och klimatpåverkan.³ Exempelvis undantas idag Försvarsmakten från förordning (2009:907) om miljöledning i statliga

¹ [Sammanställning av befintlig kunskap om föroreningskällor till PFAS-ämnena i svensk miljö](#), Katarina Hansson m.fl., Svenska miljöinstitutet, 2016, s. 19

² [Bly - Förekomst och miljöeffekter till följd av militära och andra vapenrelaterade effekter](#), Ulf Qvarfort & Annika Waleij, 2004

³ [Frikortet - en granskning av försvarets klimatarbete](#), Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, 2020

myndigheter⁴ och de svenska försvarsmyndigheterna behöver inte redovisa sin elförbrukning eller sina energibesparande åtgärder till Energimyndigheten.⁵ Dessutom skriver Försvarsmakten i en hemställan till miljödepartementet från 2022, att de är i behov av flertalet lättnader och undantag i miljöprövningen under fem års tid för att kunna växa snabbt. Sådana lättnader och undantag innefattar bland annat att tillståndsplikten ändras till anmälningsplikt gällande befintlig militär verksamhet vid civila flygplatser och flottilflygplatser, fri hantering av drivmedel och att kravet på att myndigheter, organisationer och enskilda ska få yttra sig i ärenden ska tillfälligt tas bort under femårsperioden.⁶ Ett svenskt medlemskap i Nato, och delade militära resurser med andra medlemsstater riskerar att i än större utsträckning begränsa insynen i försvarets klimat- och miljöpåverkan.⁷

Sedan 2010 är Nato en uttalad kärnvapenallians. Kärnvapen utgör ett latent hot mot vår civilisation, men också mot klimatet. Kärnvapen är förbjudna enligt ett beslut i FN:s generalförsamling 2017.⁸ Konventionen innebär förbud mot att utveckla, använda, prova, utplacera, ta emot och hota med kärnvapen eller understödja andra länders kärnvapenprogram. Naturskyddsföreningen anser att Sverige bör ratificera denna konvention.

Ett kärnvapenkrig skulle, förutom ett ofattbart stort mänskligt lidande och omfattande förstörelse av samhällen och ekosystem också påverka klimatet kraftigt. Ett storskaligt kärnvapenkrig skulle kunna leda till långsiktig klimatpåverkan från sot och partiklar i stratosfären, vilket i sin tur skulle kunna innebära missväxt och massvält.⁹ Även ett regionalt kärnvapenkrig skulle få allvarliga globala klimateffekter.¹⁰

Naturskyddsföreningen tar inte ställning för eller emot ett svenskt Natomedlemskap men vill understryka att det, även ur ett miljö- och klimatperspektiv, är viktigt att Sveriges möjlighet att fortsatt verka för nedrustning och icke-spridning av kärnvapen inte påverkas av medlemskapet.

⁴ Miljöledningssystem enligt 3 § behöver endast finnas hos Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt,

Totalförsvarets forskningsinstitut, och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

⁵ Fi2022/02571 [Uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen](#), Regeringen, 8 september 2022

⁶ FM 2022-9389:1 [Hemställan om författningsändringar gällande regleringen av Försvarsmaktens övningsverksamhet m.m.](#), Försvarsmakten. 3 juni 2022

⁷ [Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om vissa undantag för Försvarsmakten och gästande utländska militära förband vid hantering och transport av farliga ämnen](#), Utgivare: Anna Asp, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ISSN 2000-1886, 2020

⁸ [Draft treaty on the prohibition of nuclear weapons, UN General Assembly, 6 July 2017.](#) <https://www.undocs.org/en/a/conf.229/2017/L.3/Rev.1>

⁹ [The Atmosphere after a Nuclear War: Twilight at Noon.](#) P. J. Crutzen and J. W. Birks, Pergamon press, 1983.

https://www.researchgate.net/publication/236736050_The_Atmosphere_after_a_Nuclear_War_Twilight_at_Noon

¹⁰ [How an India-Pakistan nuclear war could start—and have global consequences.](#) A Robock et al, [Bulletin of the Atomic Scientists, Volume 75, 2019.](#)

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2019.1680049>

Även en eventuell basering av kärnvapen på svenskt territorium är en fråga som har potentiella miljöeffekter.

Naturskyddsföreningen anser att underlaget bör kompletteras med en miljökonsekvensbeskrivning. En sådan miljökonsekvensbeskrivning bör bland annat, men behöver inte vara begränsad till att, utreda

- konsekvenser av en ytterligare begränsad insyn i den militära verksamhetens klimatpåverkan i relation till ett svenskt Nato-medlemskap,
- miljökonsekvenser av Natoövningar och annan militär verksamhet kopplad till Nato, såsom negativ påverkan av militär verksamhet på områden med höga naturvärden, och spridning av miljögifter (exempelvis PFAS) vid brandövningar, materialanvändning och markanvändning samt bly med mera vid användning av ammunition, inom svenskt territorium och ekonomisk zon,
- risker för eventuella olyckor vid transporter till havs, på land eller via flyg inom Sveriges gränser och ekonomiska zon,
- målkonflikter mellan militär verksamhet och utbyggnad av vindkraft,
- miljökonsekvenser av en eventuell basering av kärnvapen på svenskt territorium.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Johanna Sandahl
ordförande